

Nagyvárad Estilap

A szerkesztésért felelős:
MARTON MANÓ, főszerkesztő

Kiadóhivatal: Hegedüs Hirlapiroda.
Szerkesztőség: Károly herceg (Szilágyi Dezső)-utca 6.

Reinitz a végsőig ártatlanságát hangoztatja...

— Részletes tudósítás a szatmári nagy perről a harmadik oldalon —

Lloyd George visszatér...

Egészen váratlanul és látszólag minden politikai előzmény nélkül robbant ki a legújabb világszenzáció: az angol kormányváltás híre. Még tegnapelőtt Chamberlain Genfben az egész Európa nevében beszélt, minden nyilatkozata úgy hangzott, mint a hivatalos és megdönthetetlen politika manifestációja. Mert kétségtelen, hogy Anglia politikája az egész világ számára megadta mostanáig a színt, a tónust és az a konzervatívizmus, amelyet Chamberlain képviselt, a legutóbbi öt esztendőben Európa legtöbb államának politikai alapmotívumává lett.

Eppen ezért világszenzáció az angol kormányváltás. 1923-ban az angol munkáspárt ragadta a kezébe a hatalmat és hosszú ideig az egész kontinentális politika követte ezt az irányt. Sőt, amint az történni szokott, túl is haladt rajta. Mac Donald korántsem volt olyan szélsőséges, mint a bécsi szocialista parlament. De bizonyos, hogy nagyon hajlott a baloldal felé és ezért Mac Donald helyzete is tarthatatlanná vált. Bekövetkezett az ellenhatás, ami Angliában a konzervatívizmus jobbszárnyát jelentette és Európában egyenesen reakció alakjában nyilvánult meg. Az angol konzervatívizmus tudvalevőleg sokkal liberálisabb, mint a kontinentális szabadelvűség, de az angol viszonyok mellett Chamberlain politikája is egyre szélsőségebbnek látszott.

Az a merev elzárkózottság, — amelyre Anglia különösen a kereskedelmi háborúkban helyezkedett, a petroleumháború megbuktatja Chamberlaint éppen akkor, mikor hatalmának tetőpontját érte el. Angol államférfi talán még sohasem dicsekedhetett olyan presztízzsel, mint Chamberlain,

külföldön, ahol a reakciós irányzat szellemi vezérének tekintette őt.

Angliában lassankint ellenzéke támadt Chamberlainnak és pedig nemcsak a baloldali szélső munkáspártban, nemcsak a közepén álló liberálisok között, hanem magában a konzervatív pártban is. Ebben a pártban egy baloldali frakció keletkezett, amely veszedelmes közelségben jutott a liberálisok jobb szárnyához is. Így jutott napról-napra előtérbe Lloyd George személye, aki egyéniségénél tudásánál fogva, ma a legpesszimistább angol államférfiu.

Majdnem bizonyosra vehető, hogy Lloyd George kormányra kerül és ezzel olyan kurzusváltás következik be az egész világon, amilyenre esztendőik óta nem volt példa.

Mert az angol kormányváltás nem Anglia belügye. Ahogy az angol konzervatívizmus megteremtette Európában a reakciót, amely a régi szent szövetséghez hasonló szervezethez irányította a legtöbb ország belpolitikáját és a legenergiusabban vitte keresztül az állambeavatkozást a népek sorsába, úgy most várni lehet, hogy az angol liberalizmus egyetlen varázsütésre szétörjíti a bilincseket és felszabadítja a lelkeket.

Európa népe már régóta sóvárog a kurzusváltásra. Be kell következni annak a jobb korszaknak, amikor az életlehetőségek minden országban megjavulnak, a népek akarata érvényesülhet és az egyéni szabadságot visszahe-lyezik arra a magasra pieder-tálra, amely azt méltán megilleti. Európa népei várják Lloyd George-t, várják az angol liberalizmust s várják a kurzusváltást, amely megteremtí a produktív és eredményes munkálkodás lehetőségét.

Az Estilap mai száma sorsolási példány

okvetlenül vegye meg és őrizze meg a többi számokkal együtt.

A jövő hét elején adja ki a Hegedüs hirlapiroda, az Estilap kiadóhivatala a sorsolási számok ellenében az ingyen sorsjegyeket.

Húzás a legközelebbi napokban.
Minden nap vegye meg az Estilapot.

Ma kezdődnek a magyar–jugoszláv tárgyalások

Belgrádból jelentik: A magyar–jugoszláv tárgyalásokra tegnap ideérkezett a magyar bizottság. A megbeszélések csütörtöki kezdődnek. Rendkívül fontos politikai, jogi, és gazdasági kérdések kerülnek a bizottság elé.

Ezeknek a tárgyalásoknak a jelentőségét annál nagyobbra becsülik, mert Gratz Gusztáv volt magyar külügy-miniszter éppen két nappal ezelőtt írt a belgrádi Vreme című lapba egy cikket, amelyben határozottan állást foglal a magyar–jugoszláv közeledés mellett. Gratz véleménye jeli a két ország hivatalos körének felfogását.

Duca és a bukaresti magyar követ tárgyalása az optánsperben

Bukarestből jelenti a Rador: Duca belügyminiszter, aki a külügyi tárca ideiglenes vezetője, tegnap hosszabb megbeszélést folytatott báró Villányi magyar kóvettel. Jól informált helyről nyert értesülés szerint a megbeszélés a

legutóbbi külföldi eseményekkel állott összefüggésben, különös tekintettel a Népszövetség előtt lefolyt optánsperre. — A kormány e tárgyaások anyagát a legszigorubb diszkrécióval óhajtja kezelni.

Lloyd George -- Anglia legközelebbi miniszterelnöke

Berlinből jelentik: A Vossische Zeitung londoni forrásból azt a szenzációt közli, hogy Anglia kormányváltás előtt áll és az új miniszterelnök előreláthatólag Lloyd George lesz. Minthogy a közeli választásokon valószínűleg sem a konzervatív párt, sem a munkáspárt nem jut kellő többséghez, a liberális párt kéréssel fordul az angol királyhoz, hogy Lloyd George-t bízz meg kabinetalakítással. Ez esetben módjában fog állani a liberális pártnak, hogy vagy a jobb, vagy a baloldallal szövetségbe, benyújtott törvényjavaslatai számára többséget szerezzen.

Felrobbant nyolcvan vagon benzin

Bukarestből jelenti a Rador: Tegnap este a ploesti-i állomás mellett a Vega-társaság benzintartálya nyolcvan vagon benzinnel felrobbant. A hatalmas robbanás az egész várost megrázkództatta és óriási pánikot keltett. Fél óra múlva kigyulladt a szomszédos benzintartály is, száznegyven

vagon könnyűbenzin tartalommal. Az üzem ötszáz munkása, az egész lakosság és katonaság és a petróleumtelepekről érkezett speciális tűzoltóság igyekszik az óriási tüzet lokalizálni. A tüz a többi tartályt is fenyegeti. A kár eddig több, mint harmincmillió lei.

MOZI

Az Atlantic nyári mozi műsora:

Csütörtök, péntek 5, 7 és 9 órákor: Nézzük meg a Niagarát édes. Várkonyi Mihály és Agnes Ayressel.

Péntek este 9 órákor az Apolló mozgó ünnepélyes megnyitása. Vetítésre kerül a SANSSOUCI MALOM, a szezon legnagyobb filmje.

— Nézzük meg a Niagarát édes... a címe az Atlantik mozgó mai bemutató filmjének, mely egy igaz történetet tár elénk hazudozó férfiakról, akik céljuk eléréséhez nem válogatják meg az eszközöket, hanem tervük ecsetelésében a legnagyobb lelkiismeretlenséggel hazudoznak. Várkonyi Mihály és Agnes Ayres játszik ennek az érdekes regénynek főszerepeit a tőlük ismert művészi tökélyvel.

Heyman szinkör

Csütörtök 5, 7 órákor: Jazz király. (Amai élet szimfóniája.) A legkacagtatóbb vigjáték. Csodás kiállítás.

Csütörtök este 9 és fél órai kezdettel: Egy szerelmes éj a Bosporuson. A bécsi operett-revü társulat és balett második előadása. Mérsékelt emelt színházi helyárrakkal!

Péntek 5 és 7 órákor: Jazz király. Kacagtató vigjáték. Szenzációs kiállítás!

Péntek este fél 10 órákor: Ha kimenőt kapunk. A bécsi operett revü társulat és balett harmadik előadása.

Szombat délután 3, 5 és 7 órákor: Premier! Hintáslány, Harry Liedtke jubiláris filmje. Ossi Osvaldával.

Szombat este fél 10 órákor: Revü-király. A bécsi operett-revü társulat és balett utolsó előadása.

Október 15-én nyílik meg a váradi színház

Az állandó választmány minden vita nélkül fogadta el a feltételeket

A színházi problémát tehát mégis sikerült megoldani, helyesebben az állandó választmány megtalálta azt a módot, amely hajlékot nyújt a román színjátszás reprezentánsai mellett a magyar színháznak is.

Az állandó választmány tegnap minden különösebb nehézség, vagy pláne vihar nélkül döntött ebben a már határozatlanul fontos kérdésben.

Az egyes ügyosztályfőnökök jelentésének meghallgatása után az állandó választmány és a sajtó képviselőinek (jelen voltak az erdélyi és a bukaresti lapok tudósítói is), feszült izgalma közben Craciun Andrei kulturális terjesztette elő a színházra vonatkozó jelentését. Az elnöklő Egy Gergely dr polgármester ismértette ezután azokat a feltételeket, amelyek teljes mértékben fedik a kolozsvári nemzeti színház, illetőleg Eftimiu intencióit.

Rövid ideig tartó tanácskozás után kimondotta a tanács határozatilag a következőket:

— A szerződést a város a kolozsvári nemzeti színház reprezentánsával, Victor Eftimiuval köti meg. Ezzel jutatta konkrét formában kifejezésre az állandó választmány, hogy

a nagyváradi színház nem lesz mellék állomása Kolozsvárnak, hanem továbbra is megőrzi önállóságát és függetlenségét.

— Hozzá járult az állandó

választmány ahhoz, hogy a kolozsvári nemzeti színház hetenként három este játszon és pedig olyképen, hogy egyik héten csütörtök, péntek, szombat, a másik héten pedig vasárnap, hétfőn és keddi napokon. A négy szabad napon pedig a magyar színház tagjai játszanak a színházban.

— A fűtés, a világítás, a technikai személyzet egyformán illeti a román és a magyar színházat, ugyanúgy fele bevétel jár a magyar és a román színigazgatóknak is a ruhatár és a buffett jövedelméből. — Ugyancsak kimondotta a tanács, hogy a jövő évi költ-

Mit mond a polgármester?

Az állandó választmány határozatának a meghozatala után az „Estilap” munkatársa megkérdezte a polgármestert: mi lesz a további teendője a városnak a színházat illetően. Egy Gergely dr a következőket válaszolta:

— A kérdés, — amint az eredmény is igazolja — mindannyian objektíve igyekeztünk elbírálni. A román kulturális párhuzamosan a magyar kultúrának is módot nyújtottunk a további fejlődésre. A feladat, amellyel, hogy igen kényes, de roppant nehéz is volt. Mindenesetre örvendek a megoldásnak.

— Mi, — folytatta a polgármester — teljesítettük kötelességünket.

Most a magyar színház igazgatóján van a sor.

Még egyszer igyekszem kihangsúlyozni, hogy személyhez nem ragaszkodom.

Ha Erdélyi ezek után sem vállalja el a színház vezetését, abban az esetben ismét ráuk hárul a feladat, hogy gondoskodjunk olyan magyar színigazgatóról,

aki a számítását is meg fogja találni és őszinte munkása lesz a magyar kultúrának is.

*

Ne szüntessék meg a diákhelyet.

Több váradi diák aláírásával kaptuk az alábbi sorokat:

— Tisztelt Szerkesztő ur!

— Megdöbbenve hallottuk, hogy a városi Mária-királyné-színházban az új direktió meg akarja szüntetni a diákhelyet. Nem tudjuk, milyen intencióval és kinek a rendeletére történik, de nem nézhetjük szó nélkül annak a helynek a „leépítését” a

ségvetésben egyenlő arányban vesznek föl mindkét társulat részére szubvenciót.

— Az állandó választmány megbizta a kulturális tanácsost, hogy a fenti feltételeket ismeresse és közölje Erdélyi Miklóssal, a tanácsnak azzal az óhajával együtt, hogy a társulat megszervezésénél lehetőleg

legyen tekintettel a városban lévő szerződés nélküli színészekre is.

Továbbá állítsa össze lehetőleg sürgősen a társulat névsorát, hogy a város a szerződést a legrövidebb időn belül perfectuálhassa.

Értesülésünk szerint a színháznál jelenleg átalakítási munkálatok folynak, amelyek előre láthatólag október 10-ig is elhúzódhatnak, ilyenformán a váradi szezon

leghamarább is csak október 15-én kezdődhetik.

színházban, mely eddig leginkább szolgált kulturális célt: helyet adott a diákoknak és alkalmat nyújtott a szórakozásra annak a fiatal generációnak, amelyik annyira küzd most a tanulás nehézségeivel és amelyik nem „flanc”-ból ment a színházba hanem azért hogy lásson és halljon. Ennek a helynek a megszüntetése tehát a diákságot egyetlen szórakozástól vonja el.

— Az eddigi direktió nemcsak hogy méltányosan szabta meg a diákhely árát, hanem annyira ment, hogy poton tíz lejért árusított jegyeket a diákoknak, csak azért, hogy a kultúrára szomjazó fiatalságot a színházba szoktassa, amiért ezután is tolmácsoljuk hála köszönetünket Erdélyi és Gróf direktor uraknak.

— Most pedig jön a reorganizáció és megszünteti a diákhelyet. Megszünteti? Rendben van! De akkor tessék minimális, szegényebb sorsú tanulóktól is megfizethető helyeket szabni az ülőhelyeknek. Mert azt nem kívánhatják, hogy a diák a kakasúlna színház helyett a felsőbb régiókban székelő publikum izléstelen ségeit élvezze!

— Elvárjuk, hogy a direktió hajlandó a diákság ezen igazán könnyen teljesíthető kérését meghallgatni.

— Még egyszer kérem tehát, hogy legalább felfigyeljenek az illetékesek a diákságnak a jogos elvitáztatatlan kérelmére.

Zenetanárok és tanulók figyelmébe!

Hegedű, zongora és mindenféle hangszerekre való iskolák, tanulmányok és előadási darabok legelőnyösebben beszerezhetők a Hegedűs Hírlapiroda zenemű-osztályában Oradea Bul. Regele Ferdinand 2. Vidéki megrendeléseket postafordultával küldjük.

Mozgószínházak műsora

Atlantic nyári mozgó

Ma, csütörtökön először

Nézzük meg a Niagarát, édes...

Igaz történet hazudozó férfiakról 6 felvonásban

A főszerepekben: Várkonyi Mihály, Agnes Ayres Ezt megelőzőleg egy kitűnő vigjáték megy.

Előadások kezdete 5, 7 és 9-kor

Mérsékelt helyárrak

Az Apolló-mozgóban holnap, pénteken este 9 órákor A sanssouci malom ünnepélyes bemutatása

Heyman-szinkör

Ma és holnap 5, 7 és 9 órákor

Jazz királya

Kacagtató vigjáték Szenzációs kiállítás

Szombattól kezdődőleg

HINTÁSLÁNY

HARRY LIEDTKE 200-ik jubiláris filmje Ossi Osvaldával

Habig, Borsalinó

kalapok legnagyobb választékban kaphatók

Roth M. Utóda-cégnél

3001-1

REINITZ „VÉGSŐ” SZAVAI...

„...Még két hét sem telik bele -- és itt fog állni
Grosz Herman igazi gyilkosa...”

Drámai jelenetek a szatmári tárgyaláson — Felmentő ítéletet kér a védő
Ítélet ma este

(Az Estilap kiküldött tudósítójának telefonjelentése.)

Szerdán délután dr. Erdős Ferenc elnök kihirdette a törvényszék határozatát, amely úgy a vád, mint a védelem részéről elhangzott és a bizonyítás kiegészítése iránt előterjesztett indítványokat visszautasította. Ifj. Borghida Lajos dr. Reinitz Jakab védője, semmisségi panaszt jelent be a határozat ellen. Az

elnök ezután délután három órára halasztotta a tárgyalást.

Délután három órára már újból zsúfolásig megteltek az érdeklődők számára fenntartott padok. Az elnök föl szólítja dr. Bretesanu királyi ügyészt, mondja el vádbeszédét.

vészetét, hogy már a gesztusaival is tagad.

— Súlyos és szigorú ítéletet kérek — fejezi be beszédét az ügyész — az igazság és ennek a megkínzott öreg embernek a részére.

250.000 lei egy 23 éves élet...

Utána dr. Katz Izsó, a Rozmarin-család képviselője a következőket mondotta:

— A veszteséget, amely a Rozmarin-familiát érte, nem pótolja semmi, még az sem, ha a királyi törvényszék újból súlyos ítélettel sújtaná Reinitz Jakabot. Az anyagiakkal fölbecsülhető kár, ami a családot érte, 250.000 lei. Ennyit tartok szükségesnek egyelőre a tekintetes törvényszék tudomására hozni.

gáltattak alapos mérlegelés után elfogadható bizonyítékot, mert képtelenség az, hogy gyermekorban levők, akik saját vallomásuk szerint csak percekig, öt pillanatokig beszéltek valakivel, abban az idegenben, akit akkor láttak legelőször, évek múlva is fölismerjék Reinitzot, aki akkor hosszú szakált viselt, de akinek most sima az arca.

Majd így folytatja a védő:

— Az eljárás összes adataiból megállapítható és bizonyára a tekintetes törvényszék is tisztában van azzal, hogy az ügynek mozgatója, roszsz szelleme Rozmarin Márkus. Azonban az apa nem elvesztett gyermekeért akar itt elégtételt szerezni, nem is a megsértett jogrendet akarja helyreállítani, sőt a bosszu gondolata sem fűti, hanem

kizárólag és pusztán csak anyagi érdek ad erőt és kitarást ahhoz, hogy éveken át gyűjtse az adatokat, kielégíthetetlen pénzszomjának némi fedezetére.

Semmisem szent, semmisem fontos neki, amikor anyagiakról van szó...

— Kérem a védő urat, — mondja az elnök — ne nyilatkozzék ilyen sértően és igaztalanul arról a szegény öreg emberről, aki ennek a pernek az összes szereplői közül kétségkívül a legtöbbet vesztette.

— Nem is akartam — mondja Burcus dr. — megbántani Rozmarin Mártont, hanem csak arra akartam fölhívni az elnök ur figyelmét, hogy

Rozmarin Márton hónapokon keresztül járta Reszege és Piskolt környékét a Reinitz fényképeivel a kezében, szép szóval, kéréssel és egyéb eszközökkel is igyekezett az embereket rábírt arra, hogy a Reinitz szakállas fényképében ismerjenek rá arra az emberre, akivel fiát utoljára látták. És hogy az anyagiak vezetik az öreg Rozmarint, azt mindennél jobban mutatja az, hogy a fiával együtt elvesztett 180.000 koronáért vagyis 90.000 lejért csekély 250 ezer lej kártérítést kér.

— Én már végeztem is a védelemmel, amely jelen esetben nagyon könnyű feladatot rótt rám. Csak annyit még végül, hogy Reinitz Jakab sorsára, akit egy másik ügyből kifolyólag életfogytiglani fegyházra ítélt a tekintetes törvényszék

közömbös a hozandó ítélet.

Hogy mégis védekezik a vád ellen, tisztán az igazságért teszi, mert igazságnak kell lenni még a Reinitz ügyében is. Kérek igazságos ítéletet, amely nem lehet más, mint Reinitz Jakab fölmentése.

Reinitz emberfölötti lelki ereje...

— Vádolom Reinitz Jakabot — kezdte az ügyész — a Btk. 278., 344., 348., 96. és 99. paragrafusában, továbbá a 69. szakasz első bekezdésében ütköző és ezek szerint büntetendő

rablógyilkosságra való fölbujtással,

mert 1920. július végén ismeretlen tettest, vagy tetteseket rábírt arra, hogy meggyilkolják és kirabolják Rozmarin Jenő erdői kereskedőt.

— Ez az ember, aki a királyi törvényszék előtt áll, a tanúk vallomása, valamint a Grosz Herman ellen elkövetett rablógyilkosság miatt hozott ítélet szerint

szuggesztív erővel rendelkezik.

Látták önök is, hallhatták a tanúk vallomásából, hogy Reinitz az emberek előtt

az istenfő, vallásos zsidót játszott nagy színészi képességgel, hogy büneinek palástul szolgáljon ez a szívós kitartással végzett ámitás.

— Ez a fő motívuma ennek a véres rablógyilkosságnak, amely itt két nap alatt meglevenedett önök előtt és

emberfeletti az a lelki erő, amellyel Reinitz Jakab évek hosszú során át tagadni tudta a terhére rótt bűncselekményeket.

Itt állt önök előtt egy porig sújtott apa, akinek meg kellett érnie élete vége felé, hogy szép, erős fiát bűnös kezek meggyilkolják.

Az öreg Rozmarin Márton, a meggyilkolt apja a királyi ügyész szavaira hangosan föl-zokog, leborul a padra és csak percek múlva tudja abbahagyni a zokogást. A közönség odafigyel és a sajnálkozás moraja fut végig a zsúfolt padokon.

Az ügyész azután részekre bontotta a tanuvallomásokat, újból kihangsúlyozta, az összes terhelt vallomásokat és különösen figyelemztette a bíróságot arra, hogy

a tanúk érdek nélkül val-

lottak, tehát azok száz százalékgig bizonyítanak.

Azután az ügyész Reinitz lelkivilágát boncolja újból, perverz, cinikus, lélek nélküli embernek festi meg, aki pénzért és csak a pénzért gyilkolt, nagy filozófus, aki odáig fejlesztette a tagadás mű-

Az elnök rendreulásija a védőt, mert megsejtette a meggyilkolt apját

Feszült figyelem közben Burcus Traian dr. Reinitz Jakab egyik védője mondta el ezután a következő nagyhatású védőbeszédét:

— Ismét Reinitz Jakab áll önök előtt bíró urak, gyilkosságra és rablásra való fölbujtással vádolva. Nem akarom türelmüket, sem az ügy eléggé ismert történelmi részével, sem a lelki momentumok taglalásával igénybe venni, csak annyit akarok röviden mondani,

amivel behígyítom önöknek, hogy sem a nyomozás során, sem a tárgyaláson produkált bizonyítékokkal nincs beigazolvva, hogy Reinitz Jakab a terhére rótt bűncselekményt elkövette volna.

Reinitz nem tettesként áll önök előtt, hanem mint fölbujtó. Ő az a személy, aki más vagy másokat, a bűncselekmény elkövetésére

rábírt. De ebben a bűnpörben meg homály fedi azoknak az egyéneknek a neveit, akiket Reinitz a gyilkosságra rábírt, és nincs eddig seholsem az a felette fontos személy, aki a gyilkosságot elkövette. De hogyan lehet addig felbujtással vádolni valakit, amíg nem tudjuk, kit mikor, mire bujtott fel és hogyan bujtott fel? A felbujtásnak szándékosnak kell lenni, a fölbujtó és fölbujtó között személyi, az elkövetett bűncselekményt illetően pedig okozati összefüggésnek kell lenni. Ezek nélkül nincs fölbujtás, nincs fölbujtó és nincs bűncselekmény sem.

A védő azután sorra veszi a tárgyalás egész anyagát, rámutat arra, hogy az egész nyomozati eljárás folyamán, sem a fő tárgyaláson

egyetlen tárgyi bizonyíték Reinitz ellen nem merült föl

és a kihallgatott tanúk, akik amugyis mellékkörülményeket bizonyítottak, még azok sem szol-

Heti árjegyzék

Valódi karlsbadi teáskészlet 6 személyes	—	—	450 lei
Karlsbadi színes uzsonnákészlet 6 személyes	—	—	140 lei
Karlsbadi színes teáskészlet 6 személyes	—	—	140 lei
Valódi ROSENTHAL teáskészlet 6 személyes	—	—	1600 lei
Valódi ROSENTHAL ebédlőkészlet	—	—	1000 lei
Valódi ROSENTHAL kávékészlet 6 személyes	—	—	4000 lei
Főzőedény „ROSENTHAL” 6 személyes	—	—	1000 lei
Előételes tálak „ROSENTHAL” 6 személyes	—	—	200 lei
Kristály üvegléskészletek 6, 12 és 24 személyre.	—	—	200 lei

— Evőeszközök valódi „Berndorfi” — Gyógyszereseknek mindenféle üvegek és tegelyek gyári árakban — Demionok kosárfonott üvegek
Tábla ablaküvegek asztalosoknak és építészeknek olcsó árakban.
Eladás nagyban és kicsinyben

Froiti Komlós Testvérek

Gyári raktár nagykereskedés
ORADEA—NAGYVARAD N. Iorga (Zöldfa)-utca 13. Telefon: 372

„A másvilágon még Reinitznek sem kell fegyházban ülni“

A vádlott zokogva mondja el az „utolsó szavakat“

Azután az elnök Reinitz felé fordulva így szólt:

— Reinitz Jakab, az utolsó szó jogán önnek adom meg a szót!

Reinitz fölpattan helyéről, zsebkendőjét kezében tartva, közvetlenül az elnökkel szemben áll meg az emelvény előtt és sirástól fátyolos hangon a közönség feszült izgalma és fokozott kíváncsisága közepette a következőket mondja:

— Nagyságos elnök ur, ártatlan vagyok, a nagy, a magas Istent hívom tanúnak, hogy a Grósz Herman-féle ügyben is, meg ebben is ártatlan vagyok. Remélem, hogy megengedi a jó Isten azt az időt érnem, mely itt lesz már rövidesen,

még két hét sem telik bele és itt fog állni a bíró urak előtt Grósz Herman igazi gyilkosa.

Borgida ügyvéd ur, meg a nagyenyedi fegyház igazgatója, aki jó szívvel viseltetik irántam, ők már ismerik az ügyet és sarkalnak a további munkára. Én már el vagyok ítélve örökre. Ha nem érzem igazságomat, nem is törődnek a bíróság ítéletével, mert egy embert hiába ítélnék el kétszer életfogytiglani fegyházra. Csak azért védekezem, hogy a Grósz Herman-ügyben az igazságot kikeressem. Úgy tessék rám nézni, olyan ártatlan vagyok ezekben az ügyekben, mint egy ma született gyermek.

— Most rátérek a vádpontokra. A vizsgálóbíró ur megszüntette ellenem az eljárást ebben az ügyben és én a királyi ügyészség felbontása folytán kerültem ide. Méltóztatásnak idehallgatni. Mindenki azt mondta, hogy annak a zsidónak, akit a Rozmarin fiúval utoljára együtt láttak, vörös szakálla volt. Én itt jártam Szatmáron, vagy Szatmár és Nagyvárad között a vonaton, amelyen mindig utazik tíz-husz szatmári zsidó és ha azok csak egyszer is láttak volna vörös szakállal, biztosan így szóltak volna:

Reinitz maga meg van örülve, hogy megfestette a szakállát?

— Rozmarin azt vallotta, hogy többször látott engem a fiával még talmudista korában Szatmáron együtt ebédelni. Akkor szerintem is fekete szakállam volt. Már most tekintetes törvényszék, hogy jött volna el én velem a Rozmarin fiú olyan link-üzlet lebonyolítására, mint amilyen a valószínű volt, ha azt látja, hogy én maskarák csinálók magamból?

A Schwarcz Jakab-név használatáról pedig azt mondom, hogy

Reinitz nem számár ember, Reinitz nem árulja el magát, mert engem mindenütt ismernek

és tudják, hogy pipere szappan gyáram volt Szatmáron, egyetlenegy, ami itt sem azelőtt, sem azóta nem volt.

— Nagyságos elnök ur, ha kell, Reinitznak veres szakálla van, ha kell, Reinitznak fekete szakállája van, ezt mondták a tanúk, — ami nem tételezhető fel egy komoly kereskedőről.

Csak pénzerdekről van itt

szó, 250,000 lej kell Rozmarinnak a fiáért.

Elnök: Ne sértse az apai érzelmeket!

Reinitz: Világért sem elnök ur, a Teitelbaum-familia azt állítja, hogy 1920. július 28-án, pénteken reggel Érmihályfalván voltam. — Oláh János azt állította, hogy délelőtt Reszege és Piskolt között levő tanyáján voltam. Grószné, a nagykárolyi vendéglősné pedig azt mondja, hogy háromnegyed tizenkettőkor ott ebédelt a fiatal Rozmarin nála és azt mondja, hogy nagyon siet, mert várják.

Ha automobilon mentem volna, még akkor sem tudtam volna ilyen gyorsan bejárni ezt a három helyet, amely meglehetősen távol van egymástól.

— Bizom a román igazságszolgáltatásban, hogy érdek nélkül fognak ítéletet mondani, mert úgy tudják meg az urak, hogy ártatlan ember áll önök előtt. Adott volna a fegyházigazgató ur nekem igazolványt arról, hogy milyen jól viselem magam a fegyházban és hogy milliókat is hajlandó volna rábízni, mert tisztességes ember vagyok. Nekem mindegy, ha elítélnék is, mert már egy életemre el vagyok ítélve és

a másvilágon még Reinitznek sem kell fegyházban ülni.

Reinitz hangosan zokogva mondta el egész beszédét és amikor befejezte, mélyen meghajította magát a bíróság előtt és visszautat a helyére.

Sir a közönség is...

Reinitz valóban meghiátó és mindvégig logikus védőbeszédét a közönség néma csendben hallgatta végig. A hölgyek bizony sirtak, de talán még a szigorú ügyész is megindult ennek a földig sujtott embernek a keserves sirásán. Reinitz sirt, az a Reinitz, akit hat hetszorosának meggyilkolásával vádolnak, akiről mindenki, minden rosszat feltételez, akinek senki sem hisz, a ravasznak, cinikusnak, valútnak, láncosnak ismer és akinek

életfogytiglani fegyházat olvastak immár jögerősen a fejére.

Az összetört, az életbe talán már soha többé vissza nem térő Reinitzból sirt fel az ember. Keserves férfikönnyek törték ki abból a férfiből, aki talán már is keresztül ment a földi élet egész kálváriáin. — Egy olyan ember sirt előttünk, aki, ha sokszor gyilkolt is, mégis, mégis szárdalomra méltó...

Bíró György.

*

Az ítéletet csütörtökön délután 5 órakor hirdeti ki a bíróság.

SPORT

Vasárnap: NAC—Egyetértés bajnoki
Szeptember 27-én: NAC—Bihorul revanche-mérkőzés
A Törekvés Aradon játszik vasárnap

A NAC csapatának újjászervezése teljes befejezést nyert és a jövő kedden a Bihorul elleni barátságos mérkőzésen már be is mutatkozik az új, reorganizált csapat. A felállításra vonatkozóan sikerült megtudnunk, hogy a NAC ma körülbelül két csapatra való elsőosztályú játékosokkal rendelkezik és így a vasárnapi bajnoki, valamint a keddi barátságos mérkőzésen gyökeres változások lesznek a csapatösszeállításban. A Galac-ból visszatért Fellner, a Petrozsényből hazatért Rónai és Guru, valamint a Macabiból visszaigazolt négy játékos már az Egyetértés elleni bajnoki mérkőzésen szerepelni fog. Kedden sorompóba állnak viszont az új játékosok is: a két Gábor testvér, az Egyetértésből átigazolás alatt álló játékosok, továbbá Bali Ferenc, az Amte, majd a galaci Amateur gólkordere és Nagy Elemér, aki Petrozsényből jön haza Váradra.

Egész Várad kíváncsian tekint a NAC bemutatkozása elé. A Törekvés első csapata vasárnap az Amte-nak ad revansot Aradon, s így Nagyvá-

rad egyedüli sport attrakciója a Károly-pályán lejátszásra kerülő NAC-Egyetértés bajnoki mérkőzés lesz.

Ströck Albi a magyar reprezentatív csapatban

Osszeállították az osztrákok elleni válogatott csapatot

— Az Estilap eredeti távirata —

Budapesti tudósítónk jelenti, hogy Kiss Gyula szövetségi kapitány a következő csapatot állítja sorompóba vasárnap Ausztria ellen: Weinhardt (Sabaria), — Wogl II., Wogl III. (Ujpest), — Fuhrmann, — Bukovi (Ferencváros), Vámos (Sabaria), — Ströck (Ujpest), Takács II. (Ferencváros), Konrád II. (Hungária), Hirzer (Hungária), Kohut (Ferencváros.)

○ A NAC hírei. A vezetőség ezúton hívja fel a NAC összes játékosait, hogy teljes számban jelenjenek meg a ma délutáni nagy trainingen. A vasárnapi csapatösszeállítások megejtése részint a mai trainingen mutatott játék alapján fog megtörténni. A NAC vezetősége ma este 7 órakor a Royal kávéházban értekezletet tart.

Női és férfi divatkalap
ujdonságaink
gyári árban

Szántay-nál
Str. Rimanóczy-utca
Alakítások, javítások
gyárilag 3926

A „CARMEN“

hölgyfodrászat értesíti a t. közönséget, hogy szalonjában **uri fodrászatot** is berendezett, hol eton, bubí stb. frizurákat hygienikusan, jutányosan eszközöl

CARMEN

uri és hölgyfodrászat Rája Unirii (Szt. László-tér), 5. 3919

Az őszi forduló sorsolása:

Csapat	NAC	Törekvés	Bihorul	Egyetértés	Amateur	Makkabea	NSC
NAC	E	nov. 6	nov. 20	szept. 25	nov. 13	okt. 30	okt. 16
Törekvés	nov. 6	S	okt. 2	nov. 13	okt. 30	szept. 18	nov. 20
Bihorul	nov. 20	okt. 2	T	okt. 23	szept. 18	szept. 25	nov. 6
Egyetértés	szept. 25	nov. 13	okt. 23	I	okt. 2	okt. 16	szept. 18
Amateur	nov. 13	okt. 30	szept. 18	okt. 2	L	okt. 23	szept. 25
Makkabea	okt. 30	szept. 18	szept. 25	okt. 16	okt. 23	A	okt. 2
NSC	okt. 16	nov. 20	nov. 6	szept. 18	szept. 25	okt. 2	P

Ami a verebek csiripelnek

— Szereti a mozi?
— Nagyon.
— Én is.
— Örvendek.
— Ne gyonyolódjon.
— Eszembe sincs. Azért örülök, mert legalább reményem lehet arra, hogy rossz képeknél, amikor a hiányzó cselekményt valamivel pótolni kell, ön mellett ülhetek és...

— Szó sincs róla. Semmiféle mozifilmet nem vagyok kapható.
— Mozifilmet? Ámbár... Tudja úgy értem, hogy ha rossz a kép, akkor az ember tele van kritikával megjegyzésekkel és rém kellemetlen, ha nem ül mellette senki, akinek elmondhatná az észrevételeit. Ez is lehet filmet, de korántsem olyan messzemenő, mint amilyenre maga gondol.
— Mit tudja azt maga, hogy én milyenre gondolok?
— Amilyenre én.
— Szentelen. Kikérem magam, nek!
— Maga a hibás. Maga gondolt rosszat, én csak kitaláltam.
— Elég! Rettenetes alak! Jaj! il il gyorsan ecetet... rohamot kaptam.
A szobalány: Mi történt? Miért tetszik szoba állni ezzel az urral? Nem megmondtam már, hogy...
— Nézze. Hallja, fogja be a száját
— Ne veszekedjen a szobalánnyal! Jól van Magda. Csak legyen maga mindig kéznél. Köszönöm a ragaszkodását. Önnel pedig uram, úgy hiszem végeztünk.
Magda: Szeretnék a moziba menni.
— Jól van. Semmi kifogásom ellene. Mit játszanak?
Magda: Krausz ur játszik.
— Krausz ur?
— Igen, mit bámul? Werner Krauss.
— Az más.
— Na, elmehet Magda fiam. Bekészített mindenem.
Magda: Igenis. Csokolom a kezét. A... szolgája.
— Várjon csak Magda kérem. Hát az előbb, hogy megbántottam... ő... tessék... fogadja el tőlem ezt a csekély ígéretet: Majd legközelebb adok husz lejt.
Magda: Azaz negyvenet, a múltkor ígért husz lejjel együtt.
— Asszonyom, nagyon konfidens az ön szobalánya.
— Maga rontotta el. Miért dobálja úgy a borraivalokat.
— ...
— Ezt a Krausz urat én is szeretem, nemcsak a szobalányom. Kicsit modoros ugyan, de, de nagy színész.
— Modoros is, nagy színész is. Furcsa megállapításai vannak. Maradjunk meg annál, hogy nagy színész, de...
— Nos, mi ez a de?
— De ismétlésekbe esik. Az ő szerepköre az egész filmirodalomban egyedülálló. Nem vette észre? Mindig hálátlan, öreg bonvivánt szerepeket játszik. Nem is bonvivánt, hanem az öregedő csatlódott és megbántott szerelmes férfi tragikus alakját.
— Tényleg.
— A szemében mindig ugyanaz a végzetes szenvedély lobog.

Az arcán mindig a reménytelen szerelem fájdalma ül. A ruhája és a gesztusai mások csak. De a tekintet, a reményvesztett fájdalom grimáza ugyanaz, mert más nem is lehet. Látja Jannings ur, akit ki nem állhatok, milyen szerencsés ő a sokoldalú, holott Werner Kraussnak a cipője különb, mert ő. De Jannings mindig más karaktert ábrázol. De azért ő mégis csak egy puffadt stréber, semmi más. Nálánál csináltabb nagyságot el sem tudok képzelni. Tipikus német jelenség. Egy beképzelt mesterember, akinek a fogytékosságát óriási lepellel borítja be a gazdag miljö és apparátus, amely a játékát körülövezi. Jannings az a típus, amely női támogatással szokott érvényesülni, aztán a fejébe veszi, hogy ő anélkül is karriert csinált volna, mégis mindenesetre tanul, küzd, dolgozik, hogy el tudja magával és mindenkiel hitetni azt az értéket, amelyet neki tulajdonítanak. De hiába, mert tehetségtelen. Csupán okos, ravasz, hóhem.

Évek óta reménytelenül szenved súlyos belegségben, - mert nincs pénze, hogy gyógytassa magát - egy váradi özvegy, aki három kisgyerekével nyomorog

Ezt a riportot mindnyájunk szeme előtt drámává kellene feldolgozni, — színművé, — társadalom-javító és felvilágosító célzattal, hogy okuljanak belőle mindazok, akiknek napi gondjuk mindössze annyi, hogy folytonosan szaporodó jövedelmüket számlálgassák, vagy annyi, hogy szórakozásuk programját megállapítsák. — Sajnos, az újságírás más kötelezettséget ró annak munkására, sietni kell, sürgős a munka és így kénytelenek vagyunk ennek a minden részleteiben izgalmas drámának a színpadát a lap hasábjaival helyettesíteni, ahol reflektor vakító fénye helyett csak a fekete kis ólombetűk világítanak.

... Ma délelőtt 10 órakor kendőbe bugyolált egyszerű, középkorú asszony támolygott be hozzánk. Jártányi ereje is alig volt szegénynek és amikor fájdalmas, sűrű hangon beszélni kezdett, egy szor az érdeklődés központja lett valamennyiünknek ez a sámalatraméltó szegény nő.

Lindenfeld Zsigmondné három apró kisgyermekének egyedül támasza, hozzánk jött be, minket kért meg, hogy segítünk rajta, keressük meg a módját és a lehetőségét annak, hogy ő megint egészséges lehessen. Már tíz évvel ezelőtt (mondja siránkozva a kendők között), amikor hitelen meghalt az ura, akkor is sokat szenvedett és busult, de az

zék, hogy el tudja magával és mindenkiel hitetni azt az értéket, amelyet neki tulajdonítanak. De hiába, mert tehetségtelen. Csupán okos, ravasz, hóhem.

— Hóhem? Ejl! Ejl!
— Mégis bármennyire is nem szeretem, a képeihez elmegyek, mert a cselekmény, a többi szereplő és a rendezés, elsőrendű. Nem vette még észre, milyen kifejezőtelen gomolya arca van? Hát el tudta hinni valaki, hogy az az alak ott egy apacs, vagy egy hordár, vagy Mephistó és nem Jannings? Tőlem ott gyújthatja meg a gyufáját, ahol akarja, engem nem neveltet meg. Ez egy csokor gyermekláncfű egy gyönyörű kék vázában délelőtt a reggeliző asztal csipkés terítőjének közepén. Az ablakon besüt a nap és mi ott ülünk, maga, meg én egy kedves arcú, sovány, gyászruhás öregasszonnyal és két szép lánnyal, akit én választok ki az asztal körül.

— Mi ez?
— Ez Jannings és az a miljö, amelybe az isteni kegyelem helyezte.

a bánat lassanként elhalványodott, ragyogó szöke kisgyermekének kacagása között.

— Nem! Nem! — tört ki most egyszerre az asszonyból. — A gyermekeknek ma sem szabad tudniuk, hogy én nagyon, nagyon sokat szenvedek. Ők még fiatalok, nem szabad, hogy gond ráncolja homlokukat. Én mindig is mosolygok előttük!

És sir keservesen Lindenfeld Zsigmondné, mert gyermekeinek nem szabad tudniuk, hogy milyen rettenetes testi és lelki fájdalom kínozza az ő édesanyjukat.

Egyre előkelőbb figyelemmel az asszonyra, egyre több érdeklődéssel és rokonszenvvel hallgatjuk ennek a jobbsorsra érdemes nőnek panaszos siránkozásait és megkérjük: mondjon el szépen mindent. Megértéssel hallgatjuk és ha lehet, mi megteszünk mindent, hogy a fájdalmait enyhíthessük.

Egy kis cédulát vesz elő és átnyújtja. Ime:

Orvosi bizonyítvány

Alulírott igazolom, hogy Lindenfeld Zsigmondné arcideg zsábadban szenved. Miután minden kezelés a betegséggel dacol, Pestre a klinikára való felvétele indokolt. Dr Kenéz Lajos orvos.

Nagyvárad, 1927 július 10.

Megtudjuk még, hogy hosszú évek óta tartanak ezek a rettenetes kínok és igazán emberfeletti erő kell hozzá, hogy egy ilyen törekény vékony, az életől ezer csapással sújtott szegény asszony

elbirja. De Lindenfeld Zsigmondnének — hiszen ez természetes is, — több erejének kell lennie, mint más jobb sorsban élő asszonynak, hiszen neki semmije sincs, de van három apró gyermeke, akikről ha ő nem gondoskodik, vajjon mi történne velük?...

Hónapokon keresztül próbálta gyógyíttatni dr Kenéz a szegény asszonynak kínos fájdalmait, de a hosszú kezelés csak némi enyhülést hozott, a gyógyuláshoz klinikai kezelés kell, a klinikai kezeléshez pedig szegénynek, gazdagnak egyaránt pénz, tömérdek pénz... Lindenfeld Zsigmondnének és három szegény árvájának bizony még kenyérre is alig telik. És július 10-én, mint ahogy az orvosi bizonyítványból is kiténik, Lindenfeld Zsigmondné elment, megindult a kálvárián, hogy pénzt szerezzen, hogy megszeresse a gyógyulást. Július 10-ike így találkozott szeptember 22-ével és Lindenfeld Zsigmondné nem ment el a klinikára, nem jutott hozzá a kezeléshez még maig sem. Arca kendőbe van burkolva, így védekezik a hűvösebb idő ellen, de fájdalmait óriásak.

Július 10-én, tehát ugyanazon napon, mikor dr Kenéz átadta neki az orvosi bizonyítványt, mint vallásos asszony a Szentegyházhoz fordult, ott is elmondotta, hogy mennyit szenvedett, átadta az orvosi bizonyítványt, de támogatás helyett a következő írást kapta:

Jelen sorok felmutatója orvosi javaslatra Bécsbe vagy Pestre kell, hogy menjen, egy rendkívüli fájdalmas makacs betegségeinek gyógyítása végett. Arra kéri az embereket, hogy nemes adományait juttassák neki, hogy a mintegy 3—4000 lejt kitevő költséghez hozzájárulhasson és minél előbb visszanyerhesse egészségét és munkaképességét.

Nagyvárad, 1927. július 10.

Az Izr. Chevra Chadisa.

A Szentegyház tehát pénz helyett jó tanácsokat nyújtott a szegény asszonynak, sőt még az orvosi tanácsot kibővítette azzal is, hogyha jobban esik, hát Pest helyett Bécsbe is mehet.

Most itt áll előttünk szemtől szembe egy szerencsétlen súlyosan beteg asszony, kezében egy komoly hangú orvosi bizonyítvány, hozzátűzve a hitközség menlevele. Lindenfeld Zsigmondné koldulhat, mehet összekeregetni 3—4000 lejt, hogyha meg akar gyógyulni és el akarja tartani három kisgyerekét...

... Eddig tartott a riport, — azaz pardon: még megállunk egy percre. Azoknak, akik segíteni akarnak rajta, szól ez: Lindenfeld Zsigmondné megtalálhatják a Decsal (Vitéz) utca. 60. sz. alatt. Ott lakik, ott szenved, hosszú hónapok óta özvegy Lindenfeld Zsigmondné, akinek három kis árváján kívül igazán nincs semmije...

B. J.

Uri fehérműt, pijamát a leg-szebb kivitelben méret után készít **Tóth** uri divatüzlete

Sanatorium Maria-Grün Gyógy- és vizgyógyintézet minden modern komforttal és orvosi berendezéssel. — Diétás, továbbá hideg- és fűtő-kurák. Csodaszép őszi és téli üdülőhely ideges és belsőbeteg részére.

bei Graz Steiermark Vezető-orvos: **Dr. E. Stüchl.** Kérjen képes prospektust!

Péntek este 9 órakor van

**az Apolló-mozgó
megnyitása****A sanssouci
malom**

slágerfilmmel

x Külföldi utamról hazaérkeztem, találhatók vagyok a lakásonmon Millerand (Arany János)-u. 2. Kemény, nyug. r. kapitány.

SANSSOUCI MALOM.

x Zenetanárok! Tekintsék meg hatalmas, minden szakra kiterjedő zenemű raktárunkat. Hegedűs Hirlapiroda Zeneműosztálya.

SANSSOUCI MALOM.

* Beiratások a váradi Jogakadémiára. A beiratkozások a Jogakadémiára október 3-tól 30-ig tartanak. Igazolt esetekben november 15-ig. A beiratkozások délelőtt 9-11-ig történnek. Alap, javító és licenta vizsgák október 20-31-ig lesznek megtartva. A vizsgára való beiratkozásokat október 11-18-ig délelőtt 9-11 a dékáni hivatal eszközöl. Az előadások november 22-én veszik kezdetüket. Ebben az évben veszi kezdetét az újonnan be rendezett Diák Otthon (Piata Carmen Sylva), ahol 70 hallgató fog teljes ellátásban részesülni. A Diák Otthonban való felvétel feltételeit később közöljük.

Jazz királya

még csak ma és holnap
a Heymanban

* Budapestre utazó olvasóinknak páratlan kedvezményt nyújt a Keleti-pályaudvarral szemben lévő, elsőrangú PARK-SZÁLLODA, amelyben a szobák árából 20 százalék, az éttermi árakból pedig 10 százalék engedményt ad. Igazolványt a kiadóhivatal ad mindazoknak az olvasóinknak, akik az Estilap tiz egymásután következő számát bemutatja. Egyben felhívjuk a PARK szállodának lapunknak más helyen olvasható szíves figyelemre méltó hirdetésére figyelmét.

Mi újság?

A lei ma Zürichben: 322.—**Zürichi nyitás****Váradí árfolyamok****BUKAREST 322.—****1927. szeptember 21.**

BERLIN	12345
NEW-YORK	518.62
LONDON	2523.25
PARIS	2034.50
MILANO	2825
BUDAPEST	9060
PRAGA	1536
BÉCS	7305.50

Pengő	28'25	Aru	28'30
Dollár	161'—		161'50
Cseh korona	4'78		4.83
Svájci frank	31'15		31'20
Osztrák schilling	22'75		22.80
Francia frank	6'35		6.40
Angol font	784'—		786.—
Olasz líra	8'75		8'80

**Sanssouci
malom****az idei szezon
legnagyobb filmje**

* Pável püspök emlékezete. Nagyvárad görög katolikus egyházának egykori neves püspöke: Pável Mihály, száz esztendővel ezelőtt született a Nagybánya melletti Reccea községben. A jubileum alkalmából a püspök szülőfalujában nagyszabású ünnepségek lesznek, amelyben a görög katolikus egyház minden püspöksége részt vesz. Pável Mihály hosszú ideig Szatmáron volt püspök, innen került Nagyváradra a görög katolikus egyház püspöki székebe. Jubileuma alkalmával szülőházának falában emléktáblát helyeznek el. Az ünnepségen a nagyváradí görög katolikus egyház impozánsan képviselteti magát.

SANSSOUCI MALOM.

* A református püspökség köszönete Nagyvárad városának. Sulyok István püspök és Thury Kálmán főgondnok ma délelőtt átiratban mondtak köszönetet Nagyvárad városának azért, mert a város ingyen telket adott az egyháznak a második olasz református templom építéséhez.

* Szombaton nyílik meg az Erdélyi borozó, a volt Gambrius helyén, a Körös-utcán. — Kabaré Tompa Béla vezetésével. Frissen sült, hideg büffé, nagyszerű borok. Pontos és előnyös kiszolgálás. Tulajdonos a közismert Juhász Sándor pincér.

* Ismét elhalasztották a váradi premontréi gimnázium perének tárgyalását. A premontréi rend és a román állam közötti pörben a törvényszéknek most kellett volna döntenie. Az állam megbízásából dr. Erdélyi Szevér, a premontréi rend képviselőjében pedig dr. Czeglédy Miklós ügyvéd jelent meg. A tárgyalást azonban bizonytalan időre elnapolták.

SANSSOUCI MALOM.

* A lakásrekviráló bizottság elhalasztotta ülését. A nagyváradí lakásrekviráló bizottság az érdekelteknek tudomására hozza, hogy szeptember 22-ére, csütörtökre kitűzött ülését, tárgy hiányában továbbbi intézkedésig elhalasztja.

A legnagyobb német filmművészek játszó

**A sanssouci
malom**

főszerepeit

* Kedvezményes tűzifa az iparosoknak. Az iparosok érdekében kedvező megállapodást létesített az iparautólet arra kéri az iparautólet utján feladott rendelés esetén a cserhasáb tűzifát házhoz szállítva, köbméterenként 400 leért szállítja. Az elnökség felkéri az iparautólet összes tagjait, hogy miután a kedvezményes ár mellett a vállalat menházát is a szállítás arányában támogatja, minden iparos tűzifa szükségletét az iparautólet utján szerezze be.

SANSSOUCI MALOM.

* Valaha jobb napokat látott, egyedül álló nyolcvan éves özvegy asszony ezúttal kéri a könyörületes szívű adakozókat, hogy segítsenek rajta. Özvegy Herczeg Józsefné, Xenopol (Lakatos)-utca 15. sz.

* Az Apolló-palota államtisztviselő lakói. Az állam választmány tegnap délután ülésén foglalkozott az Apolló bérpalota állami tisztviselő lakóinak szerződés-meghosszabbításával. A tanács Peter Julian, Marcus István, Dimitru Popa és Tulebure György bérleti szerződését 1929. május 1-ig érvényben hagyta. Kimondotta még a tanács, hogy az Apolló bérpalota fűtőkészülékének tisztításával és rendbehozatalával Lőrincz Artur mérnököt bízta meg.

Hol vásároljunk vásznat és asztalneműt???
FLEGMAN-nál!

* Felmentő ítéletet hozott a törvényszék a belényesi agronóm ügyében. Gradován György belényesi agronóm ellen vesztegetési vádak miatt indult eljárás. A följelentése után Gradovánt le is tartóztatták. Több hónapi vizsgálatság után a törvényszék Manea-Balogh tanácsa tegnap hozott ítéletet. Az ügyben több, mint harminc tanút hallgattak ki. A vallomások alapján a bíróság felmentette Gradován Györgyöt; a fegyelméből kifolyólag azonban Belényesből a Bánáth helyettesíték át. Az ügyész az ítélet ellen fellebbezett.

x Margittaiak figyelmébe Hegedűs Hirlapiroda Kölcsh könyvtára előjegyezni lehet Hercznél.

Intézeti fehérneműek

glot kötények, gallérok legolcsóbban beszerezhetők

IRIS áruház

Sas-palota, volt Sas-kőház bejárat.

Gyermek- és női kabátokban nagy választék, olcsó árak 3681

Weber Modell-Áruház

Ylahuja (Szt. János)-utca 6. sz.

Reheles & Fodor

uri szabók

Bazár-épület, színházzal szemben

Motorkerékpár

3 hónapos

teljesen új, a legjobb
angol márká, eladó

Moto-Mechanic

Iosif Vulcan (Nagy
Sándor)-utca 17.

DERBY Cipőgyár R. T.**ŐSZI CIPŐ-DIVAT KÜLÖNLEGESSÉGEK**

Elegáns színes pántos cipők

Elegáns színes pántos trottör cipők

Divatos férfi barna box cipők nagy választékban kaphatók

Fiókok:

I. Bulev. Regele Ferdinand

Bazárépület

II. Avr. Iancu (Kossuth)-u. 5.

Gyáráépület

III. Nic. Iorga?

(Zöldfa)-utca

3508-2

REGGELI POSTA

TIZENKÉT MÁZSA ERDÉLYI KÖNYV

Tizenkét mázsa erdélyi könyvet rendeltek meg Budapesten. Valamennyi könyvet erdélyi írók írták, erdélyi nyomda nyomta, erdélyi kiadó hozta forgalomba és erdélyi közönség olvasta. Ez a tizenkét mázsa könyv, amikor diadalmenetét tartja a magyar főváros felé, mintha azt szimbolizálná, hogy igenis van erős, hatalmas kiterjedt erdélyi irodalom, amely már átélte a forrongó és romantikus korszakot. Ezek a könyvek már nem tartanak igényt arra, hogy csak egy szűkebb körben, majdnem személyes ismerősök között arassanak sikert. Elmerészkednek ezek az erdélyi könyvek az idegen közönség és címlet olvasók elé is és vakmerően szállanak szembe a kritikával még akkor is, ha az nem a jó barát részéről jön.

Ez a tizenkét mázsa erdélyi könyv az első komoly jelensége annak, hogy az erdélyi irodalommal számolnunk kell. Mindegy, hogy kik írták, még a magasabb értelemben vett irodalmi értékük sem fontos. A lényeg az, hogy szükség van rájuk; hogy akad olvasó közönség Erdély határain túl is, hogy érdeklő a publikumot azokban a helyeken is, ahol hatalmas és szervezetlen irodalmi szervezetek gondoskodnak a közönség igényeinek a kielégítéséről.

Egészen őszintén szólva én mostanáig nem hittem komolyan az erdélyi irodalomban. Szkeptizmusom nem az erdélyi írókkal, hanem az erdélyi irodalommal szemben volt. Elismertem, hogy Erdélyben van néhány nagyon markáns írói tehetség, aki nemzetközi viszonylatban is kiállja a versenyt. De kételkedtem abban, hogy egy speciális, szűk keretek közé szorított és majdnem lokális jelentőségű irodalomt meg lehet csinálni. Bámultam, elismeréssel adóztam a lelkesedésnek, a rajongásnak és az áldozatkészségnek. De mégis az egész irodalmi mozgalmat egy magasabb körű önképzőköri körnek tartottam és az volt a véleményem, hogy az erdélyi irodalom elsősorban nem a közönséget, hanem az erdélyi írókat érdekli.

En örülök legjobban, ha ez a tizenkétmázsa könyv előtételmet megváltoztatná és meggyőzne arról, hogy tévesen ítélem. Nekem ugyanis megrögzött véleményem az, hogy az irodalomhoz elsősorban olvasó közönség kell. Olvasóközönség nélkül a világ legzenialisabb írója sem érvényesülhet. H. G. Wellsből, ha nem olvasná több, mint egymillió ember, a világ összes nyelvein, sohasem lehetett volna világhírű író.

Az erdélyi irodalomnak mindezekelőtt azzal a nehézséggel kell megküzdenie, hogy magyar nyelven szól a közönséghez. Ez a nyelvhatár szűkebb, nyomasztóbb, mint bármilyen országhatár, vagy vámkorlát. De Magyarországon már áthidalják a nyelvi nehézségeket. Vannak írók, akiknek műveit azonnal lefordítják a nyugati nagy népek nemzetközi értékű nyelveire és semmi sem akadályozza meg őket abban, hogy a világpiacra karriert csináljanak. Az Erdélyben megjelenő magyar könyv sokkal szomorubb sorsra van kárhoztatva. Meg kell

elégednie a magyar nyelvterület határain belül is Erdély politikai nyelvhatáraiival. Néhány ezer olvasó számára már elképzelhető legnagyobb nyilvánosságot jelenti. Ezenkívül meg van kötve valójában, témakörben, stílusban is. Az erdélyi írók arra törekednek, hogy erdélyi tárgyú művekkel hassanak a saját kis közönségükre és csaknem kizárólag Erdély történelmének eseményeire vannak szorítva. Már ez is azt igazol-

ja, hogy általános érdekű irodalom ezen a földön nem születethetik meg és nem virágozhatnak fel.

A tizenkét mázsa könyv annyit jelent, hogy az erdélyi irodalom iránt nagyobb számú olvasóközönség érdeklődik. Az erdélyi könyvek Budapesten át kikerülnek a nemzetközi piacokra is. A sors különös ironiája azonban az, hogy az erdélyi irodalom, abban a pillanatban, amikor hódító útját megkezdte, megszűnik erdélyi iro-

dalom lenni. Más lesz a publikuma, mint eddig és más lesz az értékelése is. Az új közönség nem fog megelégedni az eddigi szűk témakörrel és korlátozott színezéssel. Azt fogják követelni az erdélyi íróktól, hogy általános értékű műveket alkossanak. Az erdélyi írók bizonyosan érvényesülni fognak ebben a nagy versenyben, azonban az erdélyi irodalomról sohasem fognak többé beszélni.

Szó sincs a nagyváradi római katolikus püspökség megszűnéséről

Csak a szatmári és váradai főpásztor személye lesz közös — Mayer Antal apostoli kormányzó nyilatkozata

A nagyközönség számára valóban szenzáció volt a ma reggeli lapokban közzétett konkordátum, amely a római Szentszék és a román kormány között létrejött a katolikus egyház helyzetének rendezése céljából. A laikusok a konkordátum pusztá szövegéből meszenemő következtetéseket próbáltak levonni, — így legelsősorban azt, hogy a konkordátum szerint meg kell szüntetnie Nagyvárad kilencszáz éves, nemes tradíciójú latin katolikus püspökségnek.

A „Nagyvárad Estilap” munkatársa a bizonyosság kedvéért a legilletékesebb fórumhoz, a nagyváradi püspöki aulához, Mayer Antal apostoli kormányzóhoz fordult, aki az alábbiakban világította meg a konkordátum problémáját:

— Mi még nem kaptunk semmiféle hivatalos értesítést. Különben is a mai formájában a konkordátum még nem végleges: a parlament mindkét háza kell, hogy ratifikálja; azután a ratifi-

kációs okmányokat ki kell cserélni és akkor lép életbe a konkordátum.

— Egyébként, az a szöveg, amelyet a lapok közölnek, már teljesen ismert előttünk.

Tévednek azok, akik azt hiszik, hogy a nagyváradi és a szatmári püspökségek perszonál-uniója a nagyváradi egyházmege önállóságának megszüntetése is jelenti. Erről egyáltalán nincs szó.

A perszonál-unió azt jelenti, hogy

közös főpásztor lesz két székhellyel és a két székhely mindegyike egyenlőrangú. Egyházmeget ugyanis nem lehet megszüntetni; elvégre a hívek, a plebániák csak megvannak. Eque principalis — egyenlően főrangú, ez a terminus technikus alkalmazható erre a módus vivendi-re.

— Nálunk az állam nem ad semmiféle segítyt sem a szatmári, sem a nagyváradi püspökségnek, tehát nem is volna semmiféle anyagi haszna az egyik püspökség megszüntetéséből. Ismétlem: amit a konkordátum tartalmaz, egyelőre mind csak elmélet, majd a ratifikáció után kerül sor a gyakor-

lati alkalmazásra. De mindenesetre tény az, hogy a két püspökség egyenlő joggal egyesül, úgy, hogy egy közös főpásztor alatt megmarad mindkét egyházmege önállósága s káptalana.

Egy nagyváradi orvos előadást tartott a gyermekhüdes-járványról

Az Orvosegyletben tegnap este dr. Bálint Sándor gyermekorvos egy rövid, frappáns értekezést olvasott fel a poliomielitiről, a Közepeurópát fenyegető gyermekhüdesjárványról. Dr. Bálint tudományos aprólékossággal, esupán az orvosokat érdeklő módon ismertette a kórt és ennek változatait, majd rátért a mindenképp érintő profilaxis módjaira, a járvány leküzdésére és a betegség gyógyítására. A tehetséges, fiatal orvos előadásából is kitűnt, hogy a járvány korántsem annyira veszedelem, mint amilyennek feltűnteték. Ma már háromféle szerummal is sikeresen gyógyíthatók a gyermekhüdeses megbetegedések, — míg az epidémia terjedésének megfelelő óvintézkedésekkel elejét lehet venni. A bémulások esetek terápiajára is részletesen kitért és statisztikai adatokkal bizonyította az előadó, hogy fürdőkkel, masszázsszal, elektromos és röntgen kezeléssel, valamint diatermiával teljes gyógyítás is elérhető.

Nincs többé háboru...?

A Népszövetség csodaszere

Párisból jelentik: Az Excelsior értesítése szerint a Népszövetség leszerelési bizottságának sikerült megtalálni az egyedüli módot, amely a háborukat lehetetlenné teszi. — Nem lesz szükség ezentúl arra, hogy minden állam külön gondoskodjék fegyveres biztonságról.

Ezt a biztonságot a Népszövetség kollektív akciója fogja megoldani: egyrészt döntőbírátság útján, másrészt pedig azzal, hogy támadó háboru esetén a védekező fél anyagi terheit az összes érdekelt államokra hárítják át. — Minden államnak törvényt kell hoznia arról, hogy hadseregét, vagy legalább is annak egy részét a Népszövetség rendelkezésére bocsátja.

Heyman Szinkör

Csütörtök este 9 és fél órákor

Egy szerelmes éjszaka a Bosporuson

látványos revü 16 képben

A bécsi operett-revü társulat második előadása

12 bécsi girl

12 szólista

Nagy balett

Október elején

már fixet

az Amitié

és Ön még nem gyűjt AMITIÉ-bélyeget?

Azonnal kezdje meg a gyűjtést, hogy már az első jutalomdíjakból részesedhessen.

Az Amitié-bélyegeket ingyen adják a csatlakozott cégek.

Minden szakmában és minden utcában van Amitié-üzlet!

Követeljen minden vásárlásnál rendelésnél Amitié-bélyeget!

APRÓHIRDETÉSEK

LEVELEZÉS

JÖJJÖN az üzletembe és tegyen egy próba bevásárlást, ahol meggyőződhetik előnyös feltételéről és kiszolgálásomról. Női kabátok a legújabb divat szerint, férfi és női szövetek, vásznak, sifonok, batistok, damasztok, cömperek és minden divat dolog heti vagy havi lefizetésre. Rottenberg Márton cégnél, Jorga Miklós (Zöldfa) utca 15. 179

BOLDOGSAGOM! Mindenem, fájó szívvel vettem tudomásul elmaradásod. Istenem, mi lesz velem addig? Csókol Valid. 187

LEVELET várok „Szóke Pál” jelégre Hegedüs hírlapirodába. 185

A beérkezett levelek nagy számra való tekintettel szíves türelmet kérem az uraknak, üdvözléssel Lya. 136

LAKÁS

TÖBB csinos egy ágyas butorozott szoba, központban azonnali világítás, kiszolgálással együtt, havi 1500 leírt kiadó. Bővebbet „Metropol” szálloda portásánál.

LAKASOK, 4 szobás, 3, 2 és több 1 szobások, butorozott szobák vannak és keresek, 24 óra alatt eladom kiadó lakását. Weisz Gizi, Matei Basarab (Nyomda) utca 4. 200

KÖZPONTBAN kétszobás lakás azonnal átadó. Cim Hegedüs hírlapirodában. 193

ADÁS-VÉTEL

MOTORKERÉKPAR 3 hónapos, TELJESEN ÚJ, a legjobb angol márka, eladó. Moto-mechanic. Vulcan József (Nagy Sándor) utca 17. szám. 33

ELADÓ 479 ház, magán, bér és üzletházak, kisebb és nagyobbak, előnyös fizetéssel, több háztelék. — Weisz Gizi, Matei Basarab (Nyomda) utca 4. Telefon 10-22. 196

EGY pendelyhálót, használt, de jókarban levő megvételre keresek. Címet a Hegedüs hírlapirodába kérek.

KERESEK város jobb utcáján 2—3 milliós jövedelmező bérpalotát, 5, 4, 3, 2 szazézer leies házakat, készpénzfizetések mellett. — Weisz Gizi, Matei Basarab (Nyomda) utca 4. Telefon 10-22. 197

ELADÓ egy hónapig használt komplett madárjávör hálószoza, Andrei Muresanu (Szigligeti) utca 17. 195

Tüzifa, élesdi oltott mész, lordai cement

prima, száraz cser- és bükkhasáb, különféle betoncsövek, rabitz-lap, kátránpapír, téglák, cserép legolcsóbban kaphatók

JURICKAY BÉLA

tüzifa és építkezési anyagraktárban 3894

Piața Mihai Viteazul (Nagypiac-tér) mellett, a leégett Adria-malom telepén

Nyugdíjasok figyelmébe! Ügynököket felveszek.

NAGY gyári ajtók és ablakok használt állapotban eladók. Vadász kocsigyár, Sztaroveszky-utca 13. szám. 201

ELADÓ beköltözhető magánház 2 szoba, előszoba, pince, nagy konyha, éléskamara, szép udvar, 140 ezer lei. Weisz Gizi, Matei Basarab (Nyomda) utca 4. Telefon 10-22. 198

ARVEREST tartók butorokra, folyó hó 24-én délután 3 órakor Aurel Vlaicu (Vámház) utca 20. szám alatt. Dr. Bozódó. 3928

ELADÓ I. rendű üzletház fűszer és liszt üzletekkel, 2 szobás lakás, nagy kert, elfoglalható az egész, 250 ezer lei. Weisz Gizi, Matei Basarab (Nyomda) utca 4. Telefon 10-22. 199

KITÜNŐ minőségű cseh hegedűk, engross árban kaphatók a Granaria-telepen. 191

HÁLÓSZOBA butor és egyéb butorok eladók. Cim Hegedüs hírlapirodában. 194

ALKALMAZÁS

ZSIDÓ asszony kóser háztartásba szakácsnőnek ajánkozik. Ferenc Mártonné, Dimitrie Cantemir (Beöthy Ödön) utca 51. 159

FIX és jutalékra felvessz ügynököket részletfizetésre való eladásra. Rottenberg Márton cég, Jorga Miklós (Zöldfa) utca 15. 180

GYAKORNOKOT, jó családból valót keresek. Jelentkezni 2—4 között. Deutschék, Avram Jancu (Kossuth) utca 7. 188

ÜGYES, megbízható intelligens fiú kifutónak ajánkozik, Barna Károly, Közép-utca 20. 192

PÉNZKÖLCSON

PÉNZKÖLCSONT nyújt kézi fedezetre egyezer leitől kezdődőleg Háztulajdonosok Bankja, Delavrancea (Ritoók Zsigmond)-utca 2. 3709

ELLÁTÁS

LEANYOMAT folyó tanévre uricsaládhoz elhelyezni óhajtom. Ajánlatokat „Ötödik gimnazista” jelégre kiadóba kérek. 190

KÜLÖNFÉLÉK

ÜZLETHELYISÉGET csakis a centrumban Vulcan József (Nagy Sándor), Rimanóczy vagy Károly herceg (Szilágyi Dezső) utca legelején nagy, szép helyiséget keresek. Címet a Hegedüs hírlapirodába leadni kérek. 175

x **Hencserek** részletre Mausbergnél, Bul. Reg. Ferdinand 17.

Csak egy éjszakára

szálljon hozzánk, hogy jó vacsora után kényelmes szobában pihenje ki utjának fáradalmait.

Jobb, mint otthon

az Ön kényelme, ellátása, szórakozása mérsékelt áru éttermünkben és kávéházunkban.

Fogalommá válik

az utazóközönség körében

PARK

NAGYSZÁLLODA

olcsó szobáival, centrális fekvésével és kiszolgálásával

BUDAPEST

VIII., Baross-tér 10.

szemben a Keleti pályaudvar érkezési oldalával.

SZIGORU RENDELET AZ ERŐSSZÓDA ARUSITASARÓL

A közegészségügyi és népjóléti minisztérium 41.983. számú 1927 augusztus 26-án kelt rendelete alapján közli Nagyvárad város polgármesteri hivatala, hogy a kereskedők erősszódát nem adhatnak el ezer (1000) grammnál kisebb mennyiségben. Csakis olyan különleges agyag-, bádor- vagy üvegedényekben szabad eladni, amelyek hermetikusan elzárhatók. Az edényeket címkézni kell és a címkén az „otrava” (mérreg) szónak, továbbá az anyag és a termelő gyár megnevezésének is rajta kell lennie. Tilos az erősszódát pohárban, vagy más edényben hagyni, vagy olyan helyeken tartani, ahonnan könnyen elveheti valaki, úgy, hogy mérgezőséget okozhat. Tilos az erősszódát gyermekeknek kiszolgáltatni. Gyárakban az erősszoda törsét és becsomagolását csakis jószellőztetett helyiségekben lehet elvégezni, ahol mosdó, szappan és tiszta törülköző van; a munkásoknak pedig szemüveget és kesztyűt kell viselni. A rendelet ellen vétőket a közegészségügyi törvény 65. szakasza értelmében büntetik.

x Szakértelem nélkül vezetett zeneműkereskedésben nem szolgálják úgy ki Önt, mint a Hegedüs Hírlapiroda Zeneműosztályában. Minden kottát meg kap nálunk.

RÜHLE CARL zeneműkiadó LEIPZIG

„MUSIKALISCHE ELIT-BIBLIOTHEK”

újabb számai, füzeteként 20 lei

Suppé: Leichte Cavalleria, hegedű-zongorára

Bruckner: Aus dem Adagio des Streichquintetts

Harris: Amerikana Potpourri

a legnépszerűbb amerikai dalok gyűjteménye hegedűre, csellóra és zongorára

Rühle-kiadványokról kérjen ingyen jegyzéket

Hegedüs Hírlapiroda zenemű-osztálya

Oradea—Nagyvárad

Házhelyek a Bunyitai-ligetben

Megszűnik a lakáshiány, amennyiben a város legszebb helyén fekvő Spitz-telep (Bunyitai-ligetben) parcellázásra került, mely parcellák igen kedvező fizetési feltételek mellett kaphatók.

Az, aki kis tőkét jól és hasznosan akarja befektetni, siessen, míg le nem késik.

Az építkezéshez szükséges homokot és kavicsot ingyen kapja. A vízvezeték és villany már be van vezetve.

Az uszodai villamos megállótól 2 percnnyire fekszik, azonban a villamosjárat rövidesen megindul egész a telepig.

Ertekezhetni:

Spitz Samuel és Fia

vaskereskedésben Mihai Viteazul-tér

Kávéházak, vendéglők figyelmébe! Padlóolaj, szagtalan kgr-ként 12 leiert kapható STERN S. ENDRE-cégnél Oradea, Nicolai Jorga (Zöldfa)-u. 10. Viszonteladónak árendámény. 3540-2

Bőröndöket, akta- és iskolatáskákat, valamint divatos ridiküloket detailban és engro árakban árusít

Nagyvárad Bőröndárú és Táskagyár

Str. Cuza Voda (Szacsavay-u.) 18.

E szakmába vágó javításokat olcsón eszközöl. 3247

Sonnenfeld Adolf-nyomda r. t.